

Zápis

z obhajoby disertační práce pana Martina Hlaváče

konané dne 9. prosince 2015.

Téma práce: „Karel Engliš mezi prvorepublikovou elitou“

Přítomní: prof. PhDr. Zdeněk Beneš, CSc. – předseda komise

doc. PhDr. Jan Gebhart, CSc., DSc. – člen komise

prof. PhDr. Jan Rychlík, DrSc. – člen komise

doc. PhDr. Jana Čechurová, Ph.D. – školitelka

prof. PhDr. Ivan Jakubec, CSc. – oponent

prof. PhDr. Robert Kvaček, CSc. - oponent

Předseda komise prof. Beneš přivítal přítomné a představil kandidáta.

Školitelka doc. Čechurová seznámila komisi s kandidátem a jeho disertační prací.

M. Hlaváč předložil práci během sedmého roku studia. Po celou dobu studoval v kombinované formě a působil přitom na plný úvazek jako středoškolský pedagog. Má zásluhy na uchování a zpracování části Englišovy pozůstalosti, která se nacházela v rodině a hrozilo její rozplynutí do komerčních projektů. Jeho původní specializací jsou hospodářské a sociální dějiny, což je poznat na koncepci práce, která není klasickou biografií, ale pracuje s Englišem jako s určitým typem, za první republiky častým – typem chudého chlapce, který se prosadil. V práci chybí zdroje úřední provenience, což je pro ni kompenzováno bohatstvím osobních, narativních, dosud nevytěžených pramenů. Oceňuje Hlaváčovu schopnost komunikovat a získat důvěru potomků a prof. Vencovského (posledního Englišova žáka), kteří mu tyto prameny poskytli. Předností práce je také její čtivost.

Předseda vyzval kandidáta, aby představil svou práci a soustředil se přitom na metodologii.

Práce je rozdělena do tří částí. V první si kladl otázku, co se skrývá za tím, že se chudý chlapec tak vypracoval. Tato část je koncipována chronologicky. Druhá se věnuje postavení Englišů mezi prvorepublikovou elitou. Použil přitom typologii slovenského politologa, prof. R. Tóta. Zabývá se tím, jak se Engliš vnímal, jak se prezentoval a jak byl vnímán. Byl členem elity mocenské, poziční, intelektuální (na univerzitách) a stýkal se s elitou kulturní. Zařazena je podkapitola o Englišově vlastní rodině. Třetí, chronologicky sestavená kapitola pojednává o období po roce 1948.

Oponenti přednesli závěry svých posudků.

Prof. Kvaček: práce je čtivá. Vypovídá o utváření novodobé československé společnosti (typ chudého chlapce, který se stal představitelem nejvyšší společnosti). Engliš byl přitom osobností ojedinělou i v rámci prvorepublikové elity. Jeho hra s demisemi nebyla jen hrou, málokdo by se jí odvážil. Měl oporu v Masarykovi a Švehlovi. Jeho osobní život je pro historika důležitý, protože vypovídá o zázemí, které měl pro své působení vědecké a politické. Jeho první žena byla duševně nemocná, řešení rodinných problémů spotřebovávalo Englišovy síly, které mohly být uplatněny jinde. Přimlouvá se za dokončení práce, která by byla důležitá i pro ekonomy. Kdybychom měli takových chudých chlapců hodně, byli bychom bohatou společností.

Prof. Jakubec: práce je nadprůměrná ve své heuristické části. Jedná se o rozsáhlý počín a je přirozené, že našel několik chyb, které uvedl v posudku. Chápe, že M. Hlaváč chtěl převyprávět zajímavé osobní prameny, a proto často utíkal od osobnosti k rodinné kronice. Po zapracování připomínek rozhodně doporučuje vydat.

Kandidát M. Hlaváč odpověděl na připomínky oponentů.

Souhlasí s věcnými chybami zmíněnými prof. Jakubcem, např. znovupohřbení Máchových ostatků a místo posledního odpočinku Jana Lucemburského. Co se týče vytýkaného nekritického přístupu k Englišovi, objasňuje, že nebyl zpočátku jeho obdivovatelem (původně chtěl psát o J. Preissovi). Bylo těžké najít něco kritického i v pramenech (v práci uvedl např. kritická slova z pamětí Cyrila Horáčka). Englišovi vnuci byli k dědečkovi v mládí kritičtí, např. dr. Plhoň, který byl komunistou. V rodině měl ale Engliš úctu. Oponenti nemají další připomínky.

Diskuse.

Doc. Čechurová - o pozůstalost, která zůstala v rodině, měla zájem Hrabyně a škola Karla Engliše. Díky M. Hlaváčovi rodina souhlasila s uložením v Národním muzeu, které už předtím zakoupilo část pozůstalosti, takže je nyní kompletní na jednom místě (jedna z největších v NM).

Doc. Gebhart - je Englišova osobnost dostatečně zasazena do rámce celkového vývoje?

M. Hlaváč - snažil se o to, např. v rámci vlád, ve kterých Engliš působil. Je pravda, že první část práce je rozsáhlejší.

Prof. Beneš – zajímavé jsou Englišovy časté demise. V roce 1948 opustil místo rektora. Nebyl to osobnostní rys? Masaryk prý Englišovi řekl: „Ne tak studentsky, pane kolego.“ Neznamená to, že Engliš nezvládal pragmatické jednání, nejednal více akademicky?

M. Hlaváč – Engliš byl umanutý, což bylo problematické nejen v politice.

Prof. Beneš – o vztahu Engliše a Antonína Švehly. Oba byli tvrdohlaví, ale schopni se domluvit.

M. Hlaváč - Engliš měl Švehlu rád, měl jeho obraz ve své pracovně.

Prof. Beneš – důležitým pramenem, který se nacházel v pozůstalost Švehlovy rodiny (neví, kde je uložen dnes), by mohl být deník paní Švehlové.

Doc. Čechurová – z deníku čerpal J. Rokoský v příspěvku ve sborníku prof. Kvačkovi k 80. narozeninám. Obsahuje též korespondenci a fotografie.

Prof. Beneš – kromě ekonomie jsou pozapomenutou kapitolou Englišovy teoretické spisy, včetně těch o pojetí vědy. Byla to ve své době velká diskuze, dnes leží ladem. Do Hlaváčovy práce se však toto téma nehodí.

Doc. Čechurová – za rozpracování by stálo tenzní rozkročení mezi Prahou a Brnem, pro prvorepublikovou éru to bylo téma univerzální.

M. Hlaváč – Brno bylo pro Engliše městem, kam se vracel, zatímco Praha byla nejistá (demise vlád).

Prof. Beneš – Engliš nebyl posedlý mocí, svůj úřad pojímal jako službu státu. V Brně se Engliš cítil lépe.

Vyhlášení výsledku tajného hlasování:

počet členů komise – 6

přítomno členů komise – 3

kladných hlasů – 3

Komise navrhla udělit titul doktor (Ph.D.)

Zapsala: Hana Matysková

Podpis předsedy komise, prof. Zdeňka Beneše: